

تحلیل فقهی حرمت خرید و فروش ماهواره

چکیده

در این مقاله وجوهی که محتمل است مانع صحت خرید و فروش ماهواره محسوب شوند مورد بررسی قرار گرفته است. وجوهی چون قصد حرام، مصداق کتب ضلال بودن، نهی موجود در روایت تحف العقول، مصداق آلت لهو بودن و مخالفت با قوانین جمهوری اسلامی. پس از ملاحظه ی این وجوه، با عنایت به ادله فقهی و حکم مراجع معظم تقلید، حرمت خرید و فروش ماهواره نتیجه گرفته شده است.

کلیدواژه

ماهواره، مکاسب محرمة، تهاجم فرهنگی، مدرنتیه و فرهنگ غرب.

مقدمه

بایسته و شایسته است که متذکر شویم روش ما در بررسی حکم خرید و فروش ماهواره، شیوه ی «مقتضی و مانع» می باشد. یعنی ابتدا بررسی می کنیم که آیا مقتضی ای برای صحت بیع ماهواره هست یا خیر، اگر نبود که بیع آن باطل می باشد اما اگر مقتضی صحت وجود داشته باشد نوبت به این می رسد که بنیم آیا مانعی بر سر راه این مقتضی وجود دارد یا نه. در اینکه بیع ماهواره داری مقتضی صحت هست تردید وجود دارد اما از آنجا که بزرگانی چون رهبر معظم انقلاب قائل به وجود چنین مقتضی ای هستند و همچنین از این جهت که حتی بنا بر قول عدم وجود مقتضی صحت اگرچه این معامله باطل می باشد اما بررسی موانع می تواند به حکم حرمت تکلیفی (علاوه بر بطلان) منجر شود، لذا بحث از موانع خرید و فروش ماهواره لازم به نظر می رسد. همچنین گفتنی است که هر جا که حرمت تکلیفی معامله ای ثابت شود قطعاً بطلان آن نیز ثابت است اگرچه مقتضی صحت را هم داشته باشد. یعنی نهی تکلیفی ای که به معامله می خورد باعث فساد آن نیز می شود و لذا علاوه بر این که متابعین مرتکب حرام شده اند، تصرفات آنها در عوضین نیز حرام خواهد بود.

بررسی موانع

1) حرمت خرید و فروش ماهواره به خاطر قصد حرامی که خریدار از خرید این مبیع در پی آن است. حتی قائلین به وجود منفعت حلال عقلانی در ماهواره معتقدند اگر ماهواره به قصد دیدن برنامه های حرام خریداری شود، خرید و فروش آن باطل و حرام می باشد. شیخ اعظم انصاری (ره) در این باره می فرمایند: «یحرم المعاوضة علی الجارية المغنیة و کل عین مشتملة علی صفة یقصد منها الحرام إذا قصد منها ذلك و قصد اعتبارها فی البیع علی وجه ینکون دخیلاً فی زیادة الثمن کالعبد الماهر فی القمار أو اللهو و السرقة إذا لوحظ فی هذه الصفة و بذل یازائها شیء من الثمن لا ما کان علی وجه الداعی و یدل علیه أن بذل شیء من الثمن بملاحظة الصفة المحرمة أکل للمال بالباطل» (انصاری، 1384 ش: 1/127). «خرید و فروش کنیزی که آواز غنائی می خواند حرام است. همچنین خرید و فروش هر چیزی که دارای خصوصیتی باشد که از آن وجه حرامی قصد می شود. البته این حرمت به شرطیست که غرض از معامله، رسیدن به این جنبه ی حرام باشد و خریدار و فروشنده، این قابلیت را در مبیع شرط کنند بگونه ای که داشتن این قابلیت باعث زیاد شدن ثمن معامله شود. مثل خریدن عیدی که در قمار یا لهو و سرقت مهارت دارد، در صورتی که این مهارت در معامله لحاظ شود و بخشی از ثمن در مقابل آن قرار گیرد. (اما آنجایی که خریدار به دنبال خرید عبد است و مهارت های حرام عبد تنها انگیزه ی او را بیشتر می کند، معامله حرام نیست.) علت اینکه چنین معامله ای حرام می باشد این است که قرار دادن بخشی از ثمن در مقابل وصف حرام مبیع، اکل مال به باطل محسوب می شود.» اگر بخواهیم این مسئله را بر بحث خودمان تطبیق دهیم باید گفت ظاهراً معاملاتی که در مورد ماهواره انجام می پذیرد به همین صورت است. یعنی تمام یا بخشی از ثمنی که در مقابل خرید ماهواره داده می شود بخاطر این است که بتواند برنامه های مبتذل را دریافت کند. در توضیح باید گفت که چنانکه مطلعید امروزه با وجود گیرنده های دیجیتال تلویزیونی (ست تاپ باکس) اگر کسی به دنبال کیفیت تصویر و یا شبکه های متعدد باشد این گیرنده ها حاجت او را برطرف می کند. پس چه می شود که بسیاری به دنبال خرید ریسورس 1 ماهواره هستند. علتش چیزی نیست جز این که میتواند شبکه های مثل «من و تو»، «فارسی 1»، «بی بی سی» و همچنین شبکه های مستهجن و مانند آن را دریافت نماید. شبکه هایی که یا مشتمل بر تصاویر تحریک آمیز و موسیقی های مطرب هستند و یا با ترویج عقاید سیاسی و حتی دینی انحرافی به گمراهی مخاطبانشان می انجامند.

پس حتی اگر غرض کسی از خرید ماهواره حتی مرکب از خوب و بد هم باشد باز عمل حرامی را مرتکب شده است. چرا که قطعاً او (چنانکه هم خود میداند و هم فروشنده) لااقل بخشی از ثمن را در مقابل جنبه ی حرام مبیع می پردازد. و چنانکه شیخ فرمود از آنجا که این منافع حرام را شرع امضا نکرده است و آنها را کالعدم محسوب کرده پس گویی پولی که فروشنده می گیرد در مقابل «هیچ» می گیرد و هیچ عوضی به طرف مقابل نمی دهد و این می شود اکل مال به باطل که حرام است.

نکته ای که توجه به آن در این بحث لازم است این است که عنوانی که بحث فوق در کتاب مکاسب ذیل آن آمده است «قصد حرام متابعین» است و نه فقط خریدار. یعنی در صورتی بحث ما مصداق این عنوان فقهی می شود که هم خریدار و هم فروشنده، محور بیع را

آن منفعت محرمه قرار دهند. امری که در مورد ماهواره رایج است و فروشندگان غیرقانونی ماهواره می دانند که در واقع چه چیزی را دارند می فروشند، یعنی می دانند که مدار این معامله حول منافع حرام ماهواره می چرخد. البته جای بحث دارد که اگر بایع قصد فروش منفعت حرام را نداشته باشد گرچه خریدار این قصد را دارد، حکم معامله چه خواهد شد، که خود این باز به دو صورت علم بیع به قصد خریدار و جهل او تقسیم می شود. این فروع بحث مفصلی را می طلبد که در این مختصر نمی گنجد.

اما دلیل دیگری که بر حرمت این قسم از معاملات می توان ذکر نمود این است که فروش مبیع با چنین قصدی مصداق یاری رساندن در گناه است که در قرآن کریم از آن نهی شده است:

{وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ} (مائده/2). واضح است که بیعی که منهی عنه باشد باطل بوده و حرام می باشد. البته در اینکه چه چیزی مصداق معاونت بر اثم هست جای بحث وجود دارد ولی اجمالاً بعید نیست بتوان به این آیه ی شریفه استناد نمود.²

خوب است استفتائاتی که از از رهبر معظم انقلاب شده و اشاره به همین وجه حرمت می نماید (یعنی حرمت به خاطر قصد حرامی که خریدار دارد)، را ذکر نماییم.

سؤال: آیا خرید و فروش دستگاه دریافت کننده کانالهای ماهواره ای برای گرفتن کانالهای ماهواره ای جمهوری اسلامی برای کسی که در خارج از جمهوری اسلامی زندگی می کند، جایز است؟.

جواب: دستگاه مذکور هرچند از آلات مشترکی است که قابلیت استفاده حلال را دارد ولی چون غالباً از آن بهره برداری حرام می شود و علاوه بر این بهره گیری از آن در خانه مفاسد دیگری را هم در بر دارد، بنابر این خرید و استفاده از آن در خانه جایز نیست، مگر برای کسی که اطمینان دارد از آن بهره برداری حرام نمی کند و نصب آن در خانه نیز مفسده دیگری را دربر ندارد.

سؤال: شغل ما تعمیر دستگاههای گیرنده برنامه های رادیو و تلویزیونی است، در این اواخر مراجعات زیادی برای نصب قطعات و تعمیر آنتن های ماهواره ای صورت می گیرد، تکلیف ما در این باره چیست؟ خرید و فروش قطعات آنها چه حکمی دارد؟

جواب: اگر از این دستگاه برای امور حرام استفاده شود که غالباً همینطور است و یا شما علم داشته باشید به اینکه کسی که قصد تهیه آنتن ماهواره ای را دارد، برای امور حرام از آن استفاده می کند، خرید و فروش و نصب قطعات و راه اندازی و تعمیر و فروش قطعات آن جایز نیست» (خامنه ای، 1391 /

2) حرمت خرید و فروش ماهواره به خاطر قرار گرفتن برخی شبکه های ماهواره ای تحت عنوان «کتب ضلال».

امام خمینی (ره) در کتاب تحریر الوسيله فرموده اند: «حفظ کردن کتب ضلال و استسناخ و خواندن و درس گرفتن و تدریس آنها اگر هدف صحیحی در آن نباشد- مثل این که قصد اشکال و ابطال آنها را داشته باشد و برای این هدف، صلاحیت داشته باشد و ایمن از گمراهی باشد- حرام است و اما مجرد آگاهی یافتن از مطالب آنها برای غالب مردم عوامی که بر آنان ترس گمراهی و لغزش هست، جزء اغراض صحیح که مجوز حفظ آنها است نمی باشد، پس بر چنین مردمی لازم است از کتاب هایی که مشتمل بر مطالبی است که مخالف عقاید مسلمین است خصوصاً کتاب هایی که مشتمل بر شبهات و مغالطه کاری هایی است که از حل و دفع آنها عاجزند اجتناب ورزند. و برای ایشان، خرید و نگهداری و حفظ آنها جایز نیست، بلکه بر آنان واجب است آنها را از بین ببرند» (امام خمینی، 1387، الف 1: 566/).

چنانچه در مسئله فوق به آن اشاره شده، خرید کتب ضلال جایز نمی باشد. اما سخن در این است که آیا ماهواره را می توان مصداق کتب ضلال دانست؟ در پاسخ به این پرسش باید گفت که در اینکه ماهواره دارای شبکه هایی است که به نحو تنقیح مناط، مصداق کتب ضلال می باشند شکی نیست. بطور مثال شبکه «محبت» به ترویج مسیحیت می پردازد و شبکه های «بی بی سی» و «من و تو» و ... هم پر از مطالبی هستند که به تضعیف عقاید مسلمین در احکام و حتی در بنیان های اعتقادی می انجامند. اما آیا این کافی است که به تنقیح مناط (بلکه به طریق اولویت) ماهواره را نیز که خود کتابی مصور و گویاست، مصداق کتب ضلال بدانیم؟

علت تردید این است که ماهواره علاوه بر اشتغال بر این برنامه های انحرافی، برنامه های غیر ضاله هم دارد. در پاسخ به این پرسش باید معنای «ضلال» را بطور واضح بدست آوریم. شیخ انصاری (ره) در اینباره می فرماید: «حفظ کتب الضلال لا یحرم الا من حیث ترتب مفسده الضلاله قطعا او احتمالا قریباً» (انصاری، 1429ق: 1234/ آن حیثیتی که باعث اطلاق ضاله بودن بر کتب ضلال می شود این است که موجب گمراهی قطعی و یا ظنی می شوند. «امری که امروزه و با پیشرفت های رسانه ای بسیار در مورد ماهواره محتمل است. استفاده از تکنیک های روانشناسی در القای مفاهیم ضد دینی به قدری ماهرانه انجام می شود که مخاطب بدون اینکه متوجه باشد بعد از چند وقت ناگهان می بیند که دیگر اعتقادی به حجاب ندارد و یا قادر است بر علیه عصمت اهل بیت (علیهم السلام) اقامه ی برهان کند! پس روشن است که این حیثیت در برخی شبکه های ماهواره ای وجود دارد اما باز هم این سؤال باقی ماند که آیا این باعث می شود که بر خود ماهواره اطلاق «ضاله» شود؟ بعید به نظر نمی رسد.

آیت الله العظمی مکارم شیرازی در این باره فتوای قابل توجهی دارند:

سؤال: استفاده افراد از برنامه های ماهواره ای چگونه است، با این که بعضی برنامه های خوب نیز دارد؟.

جواب: استفاده از این برنامه ها جایز نیست و برنامه های ظاهراً خوب یا بی ضرر آن وسیله ای است برای سوق دادن به برنامه های فاسد، بنابراین نباید مسلمانان از حيله های دشمنان اسلام برای نشر فساد در میان مسلمین غافل باشند» (مکارم شیرازی، 1391).

می بینیم که ایشان حتی برنامه های خوب ماهواره را نیز در مسیر هدف برنامه های گمراه کننده ی آن می دانند و لذا مجموع ماهواره را یک سبب گمراهی برمی شمارند.

شیخ انصاری (ره) در مورد کتابی که برخی بخش های آن دارای مطالب ضاله می باشد مطلبی دارند که نقل آن مفید به نظر می رسد چرا که شبیه ماهواره می شود که برخی شبکه های آن مصداق «گمراه کننده» هستند: «...ومما ذکرنا ایضاً یعرف حکم ما لو کان بعض الکتاب

«اگر بخشی از کتابی سبب گمراهی بود واجب است از بین برده شود ولو اینکه لازمه ی این امر از بین رفتن کل کتاب باشد.» خلاصه اینکه چنانچه شیخ اعظم انصاری (ره) فرمودند ملاک ضاله بودن کتب ضلال، حیثیت گمراه کنندگی آنان است پس با تنقیح مناط بعید نیست که بتوان حکم به تسری باب کتب ضلال به بحث ماهواره نمود. به خصوص اینکه اینجا حتی جای طریق اولویت هم هست. یعنی ماهواره از کتاب کتاب تر است! زیرا کتابی است که هم تصویر دارد، هم تصاویرش حرکت می کند و هم سخن می گوید و اینگونه بسیار مؤثرتر از یک کتاب خواهد بود. پس بعید نیست (هرچند جای تأمل بیشتر دارد) که خرید ماهواره را مصداق این آیه ی شریفه بدانیم که: {وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ} (لقمان/6) چنانچه به این آیه در بحث کتب ضلال استناد شده است.

نکته ای که از یکی از اساتید بزرگوار استفاده کرده ام این است که شاید اصلاً نیاز به تنقیح مناط یا طریق اولویت نباشد و ادله ی حرمت معامله کتب ضلال را بتوان منطوقاً شامل ماهواره دانست. یعنی وقتی حکم حرمت روی حیثیت اضلال رفته باشد دیگر فرقی نمی کند که «مضل» کتاب باشد یا ماهواره. و روشن است که این با تنقیح مناط فرق دارد و ماهواره در اینجا مصداق منطوقی حکم خواهد شد و چون تأثیرگذاریش بسیار بیشتر از کتاب است، مصداق اتم خواهد بود.

در پایان این بخش تذکر این نکته لازم است که چه ماهواره را مصداق کتب ضاله بدانیم و چه نه، دیدن یا شنیدن برنامه هایی که موجب گمراهی انسان می شود قطعاً جایز نیست، چنانکه در فتوای امام خمینی (ره) بدان اشاره شده است. پس اینکه برخی از مردم می گویند که ما دوست داریم اخبار بی بی سی و VOA را نیز بشنویم تا تفکراتمان یک سویه نشود، حرف باطلی است و چنین امری مجوز ارتکاب این امر حرام نمی شود.

3) روایت تحف العقول

در بخشی از این روایت شریفه به نقل از امام صادق (ع) آمده است که: «كل منهي عنه مما يتقرب به لغير الله عز وجل أو يقوى به الكفر والشرك في جميع وجوه المعاصي أو باب يوهن به الحق فهو حرام محرم بيعه و شراؤه و إمساكه و ملكه و هبته و عاريته و جميع التقلب فيه إلا في حال تدعو الضرورة فيه إلى ذلك» (عاملی، 1413ق: 17/84)

«هر چیزی که مورد نهی خداوند باشد و از وسائلی باشد که موجب نزدیک شدن به غیر خداوند عزوجل است یا چیزی باشد که کفر و شرک بوسیله ی آن تقویت می شود (در جمیع وجوه معاصی) یا امری باشد که حق با آن ضعیف می شود پس فروش و خرید و نگهداری و ملکیت و هدیه و عاریه و جمیع تصرفات مرتبط با آن حرام است مگر در جایی که ضرورتی باشد.»

انسان خیال می کند امام صادق (ع) این روایت را در مورد خود ماهواره گفته اند به این خاطر که کاملاً بر آن صدق می کند. ماهواره هم وسیله ایست که دیدن عمده ی برنامه های آن منهی عنه است. هم موجب تقویت کفر و شرک می شود (به لحاظ ترویج فرهنگ غربی، فرهنگ مصرف گرایی، الگوسازی از انسان های مبتذل غربی، ترویج مسیحیت و بهائیت و ...، دفاع از مظاهر شرک و کفر مثل حکومت های انگلیس و آمریکا و اسرائیل و ...) و هم موجب تضعیف جبهه ی حق می شود. در مورد تضعیف جبهه ی حق همین اخیراً شاهد بودیم که نامردی به اسم شاهین نجفی به امام هادی (ع) اهانت کرد و از طریق همین رسانه های مدرن است که این مسائل پخش می شود. شبکه ماهواره ای VOA هم میزگرد می گذارد در دفاع از این شخص (البته به شیوه مکارانه ی خودش). تخریب جمهوری اسلامی، امام خمینی (ره)، رهبر معظم انقلاب و حتی اصل تشیع و اعتقادات و احکام دینی و مذهبی امری رایج در شبکه های ماهواره ایست. ترویج نظریه ی جدایی دین از سیاست، که بطور مداوم از شبکه های ماهواره ای در حال انجام است، و ترویج حساسیت زدایی از مسلمین چه در مورد نوامیس و چه در مورد معتقدات دینی نیز از مصادیق تضعیف حق است که فراوان در شبکه های ماهواره ای وجود دارد.

به هر حال بسیار محتمل است که ماهواره را مصداق این فرمایش امام صادق (ع) بدانیم اگرچه برنامه های مفید و حلالی نیز دارد، زیرا به فرموده ی شیخ انصاری (ره) «هرچیز حرامی فایده ای حلال نیز بر آن متصور است مهم این است که وجه غالب آن شیء چیست و باید انصاف داد که وجه غالب ماهواره گمراهی و معصیت است» (انصاری، 1429ق: 1/159)

به نظر بنده می رسد حتی اینترنت هم از این جهت نزدیک به ماهواره است. واقعاً چند درصد از استفاده ای که از اینترنت در ایران می شود استفاده های مشروع و مفید است؟ آیا بهتر نبود به جای آزاد گذاشتن اینترنت و دسترسی همگانی به آن، آن را محدود به مراکز تحقیقاتی می نمودیم؟ یا آیا بهتر نبود که به جای اتصال به اینترنت خدمات ایمیل و ... را از طریق شبکه ای داخلی تأمین می نمودیم؟ شاید اینترنت هم مصداق همین فرمایش امام صادق (ع) باشد (هرچند جای بررسی بیشتر دارد) و این را بعید ندانید و نشانه ی جمود حساب نکنید. برخی علمای ما اوایل که تلویزیون آمده بوده آن را تحریم نموده بوده اند و یکی از بزرگان در دفاع از فتوای به ظاهر بسته ی این فقها فرموده است: «آنچه پس از آن بر فرهنگ ما رفت مؤید فتوای آن روز ایشان است.» در انتهای این قسمت مطلبی از وصیت نامه ی امام خمینی (ره) را در اینباره نقل کرده و از خواننده ی عزیز تقاضا دارم در عبارت امام (ره) به جای رادیو و تلویزیون، اینترنت و ماهواره ی امروز را قرار دهند و ببینند که آیا همان مفاسد در این رسانه های نوظهور به نحو شدیدتر هست یا خیر.

«رادیو و تلویزیون و مطبوعات و سینماها و تئاترها از ابزارهای مؤثر تباهی و تخدیر ملتها، خصوصاً نسل جوان بوده است. در این صد سال اخیر بویژه نیمه دوم آن، چه نقشه های بزرگی از این ابزار، چه در تبلیغ ضد اسلام و ضد روحانیت خدمتگزار، و چه در تبلیغ استعمارگران غرب و شرق، کشیده شد و از آنها برای درست کردن بازار کالاها خصوصاً تجملی و تزئینی از هر قماش، از تقلید در ساختمانها و تزئینات و تجملات آنها و تقلید در اجناس نوشیدنی و پوشیدنی و در فرم آنها استفاده کردند، به طوری که افتخار بزرگ فرنگی مآب بودن در تمام شئون زندگی از رفتار و گفتار و پوشش و فرم آن بویژه در خانم های مرفه یا نیمه مرفه بود، و در آداب معاشرت و کیفیت حرف زدن و به

کار بردن لغات غربی در گفتار و نوشتار به صورتی بود که فهم آن برای بیشتر مردم غیر ممکن، و برای همدیگان نیز مشکل می نمود! فیلمهای تلویزیون از فرآورده های غرب یا شرق بود که طبقه جوان زن و مرد را از مسیر عادی زندگی و کار و صنعت و تولید و دانش منحرف و به سوی بی خبری از خویش و شخصیت خود و یا بدبینی و بدگمانی به همه چیز خود و کشور خود، حتی فرهنگ و ادب و مآثر پرارزشی که بسیاری از آن با دست خیانتکار سودجویان، به کتابخانه ها و موزه های غرب و شرق منتقل گردیده است» (امام خمینی 1385، ب: 66 و 67).

4) آلات لهو

اینکه ماهواره را از آلات لهو بدانیم بعید می نماید و لذا از این جهت نمی توان حکم به حرمت خرید و فروش ماهواره نمود. ظاهراً فقها آله لهوی را تنها بر آلات موسیقی اطلاق می کنند و به فرموده ی شیخ انصاری (ره) «المراد بالآلات اللهو ما اعد له» (انصاری، 1429ق: 1/117)؛ یعنی مراد از آلت لهوی چیزی است که برای لهو ساخته شده باشد. اطلاق چنین عنوانی از یک سو بر ماهواره خیلی بعید است و از یک سو خیلی هم بعید نیست! علت این است که ماهواره مثل تلویزیون است و الزاماً برای لهو ساخته نشده و دستگاهی است که از آن می توان هر استفاده ای برد. همچنین معلوم نیست بتوان لهو را جز بر آلات خاص موسیقی تطبیق داد. از سوی دیگر وقتی می بینیم که ماهواره عمدهً مصرفی جز سرگرمی های حرام یا نزدیک به حرام ندارد، بعید نمی نماید که آن را نیز داخل در آلات لهوی بشماریم. به هر حال این عنوان مطرح شد تا انشاءالله بعداً به آن بیشتر پرداخته شود و قصد گزافه گویی نداریم و نمی خواهیم هرچیزی را به هرچیزی ربط دهیم اما خوب است بررسی شود که آیا بازی های کامپیوتری ای که ساعت ها شخص را مشغول کرده و از خود و خدا غافل میکند و شبکه های ماهواره ای که همین اثر را دارند، مصداق آلت لهو هستند یا نه، آلت لهو یعنی همان سازهایی که در زمان معصومین (ع) وجود داشته و مانند آنها خلاصه باید دید آیا امکان تنقیح مناط (سرگرمی غفلت آور بودن) در این مسئله وجود دارد یا اینکه منظور از آلات لهو منحصر در وسائل موسیقی مطرب است؟

5) خلاف قانون بودن خرید و فروش ماهواره

آخرین جهتی که در بحث حرمت بیع ماهواره از آن بحث می کنیم جهت قانونی مسئله است. می دانیم که خرید و فروش ماهواره طبق قانون جمهوری اسلامی ممنوع است. از سویی قوانین مصوب شورای نگهبان را قوانینی می دانیم که تبعیت از آنها واجب می باشد چنانچه در استفتائی از رهبر معظم انقلاب چنین آمده است:

«سؤال: مخالفت با قوانین و مقررات راهنمایی و رانندگی و به طور کلی همه قوانین دولتی چه حکمی دارد؟ و آیا موارد ترک عمل به قوانین از موارد امر به معروف و نهی از منکر محسوب می شوند؟

جواب: مخالفت با قوانین و مقررات و دستورات دولت اسلامی که به طور مستقیم توسط مجلس شورای اسلامی وضع شده و مورد تأیید شورای نگهبان قرار گرفته اند و یا با استناد به اجازه قانونی نهادهای مربوطه وضع شده اند، برای هیچکس جایز نیست و در صورت تحقق مخالفت توسط فردی در این خصوص، بر دیگران تذکر و راهنمایی و نهی از منکر لازم است (البته با وجود شرایط نهی از منکر)» (خامنه ای، 1391).

بنابراین خرید و فروش ماهواره از این جهت هم حرام می باشد و این امری است که متأسفانه حتی برخی مؤمنین رعایت نمی کنند و به بهانه ی اینکه «غرض ما اطلاع است» به خود مجوز خرید ماهواره را می دهند. حال آنکه حتی اگر هیچ استفاده ی حرامی هم نشود و فرض گردد که به لحاظ شرعی خرید ماهواره هیچ حرمتی ندارد، همین قانونی نبودن این امر کافی است که خرید آن جایز نباشد. اگر هم کسی مقصود صحیحی از این امر دارد طبق قانون مصوب شورای نگهبان باید از وزارت ارشاد مجوز بگیرد.

نتیجه

پس از بررسی وجود یا عدم وجود مقتضی صحت خرید و فروش ماهواره در مقاله ی قبلی در این مقاله به بررسی جهات حرمت این امر پرداختیم. جهاتی چون «قصد حرام» و «مخالفت با قانون» به ما نشان می دهد که خرید و فروش ماهواره (جز برای اشخاص و نهادهای خاص) جایز نمی باشد. البته نویسنده معترف است که این مقاله به هیچ وجه یک کار پخته ی فقهی محسوب نشده بلکه تنها گامی ابتدایی در این باب بوده و تمرین درس هایی است که یک طلبه ی سطح آنها را می آموزد. والحمدلله.

پی نوشت

1.receiver

2. از جمله اشکالاتی که در اینجا وجود دارد این است که شاید معاونت فقط وقتی صدق می کند که این کالا را فقط همین فروشنده داشته باشد و اگر دیگری هم باشند، چه این فروشنده آن را بفروشد و چه نه، خریدار از جای دیگر تهیه خواهد کرد و لذا معاونتی در اینجا وجود ندارد.

3. این قانون در تاریخ 23/11/73 به تأیید شورای نگهبان رسیده است. از جمله اشکالات این قانون مجازات سبکی است که برای توزیع کنندگان و نصاب های ماهواره در نظر گرفته شده است. به هیچ وجه بین میزان بزرگی جرم و جریمه تناسب وجود ندارد.

فهرست منابع

*قرآن کریم.

1- امام خمینی، روح الله، (1385) ش، الف)، تحریر الوسیله، تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).

- 2- ----- (1385 ش، ب) وصیتنامه حضرت امام خمینی (ره)، تهران: انتشارات مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
- 3- انصاری، مرتضی، (1429 ق)، المکاسب، قم: انتشارات مجمع الفکر الاسلامی، چ دوازدهم.
- 4- خامنه ای، سیدعلی، (1391 ش)، مکتوب، تارنمای شخصی، قابل دسترسی در سایت دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت ا... العظمی خامنه‌ای، آخرین بازنگری 25 فروردین ماه. «<http://khamenei.ir>» 1391
5. عاملی، حر، (1409 ق)، وسائل الشیعه، قم: انتشارات مؤسسه آل البيت (علیهم السلام) ..
- 6- مکارم شیرازی، ناصر، (1391 ش)، مکتوب، تارنمای شخصی، قابل دسترسی در سایت پایگاه اطلاع رسانی دفتر آیت ا... العظمی مکارم شیرازی، (آخرین بازنگری 30 فروردین ماه 1391)، <http://makarem.ir>.